

Nemška armada beži iz Rusije proti Rumuniji

Ameriške bojne ladje napadle in razpršile enote japonske mornarice pri otoku Bougainville. Dva japonska transporta potopljena v bitki.—Ameriška armada zasedla važne pozicije v gorovju ob reki Volturni. Nemška obrambna stena pred Rimom zrahljana. Nemške letalske tovarne pri Dunaju bombardirane iz zraka.—Rusi okupirali dve mesti ob Dnjepru in prodrli 36 milj daleč od Perekopa

London, 3. nov.—Oddelki nemške armade, ki izgubila bitko, beže iz južne Rusije proti Rumuniji. Izgleda, da bodo Nemci izgnali najmanj sto tisoč vojakov v bližnji katastrofi na južni fronti. Rusi so v prodiranjih pustili Krim daleč zadaj. Kozaki drve naprej po zapuščeni nogajski stari na položajih. Z zavzetjem Skadovske, ki ob Črnem morju, so se ruske kolone približale Rumuniji. Prve so oddaljene samo 65 milj od Nikolajeva, ustja reke Bug, proti kateri beže Nemci. Z okupacijo Skadovske so Rusi dobili nadzor nad severnim obrežjem Karinskega zaliva na nasprotni strani krimske obale.

Zavezniški stan na Pacifiku, 3. nov.—Ameriške bojne ladje, ki so se nahajale v Solomonski grupi, na katerem so se nahajale ameriške čete, so v bitki zadnji ponedeljek razpršile enote japonske mornarice. Ameriške ladje so prestregle japonske križarke in rušile in jih pogabile v beg. Glavni stan admirala Williama Halseyja, vrhovnega poveljnika ameriške mornarice, poroča, da je bitka sledila izkrajnji vojaški čet na Bougainville. Dva japonska transporta sta bila potopljena.

General Douglas MacArthur je naznanil, da je bombardiranje morja in iz zraka nevtraliziralo japonska letališča na Bougainville in Shortlandu, na severni strani južnega otoka. Ameriške čete izkrcavale na obrežju zaliva Empress Augusta. Japonski poskus blokiranja dostopov do Rabaula, mornarice in letalske baze na otoku New Britain, se je izjalovil. Bitke se nadaljujejo na otokih na južni strani Bougainvillea. Zaradi se so ameriški okupacijski Malsija, japonske baze na otoku Monu. Japonci so bili poraženi v bitki z ameriški četa na otoku Choiseulu. Ostanke japonske sile so bili poginili v bitki na južnovzhodni strani otoka.

Zavezniški stan v Afriki, 3. nov.—Ameriška peta armada, ki jo poveljuje general Mark W. Clark, je naskočila središče nemške bojne črte pri Mateskem gorovju in okupirala važne pozicije kljub močnemu odporu s strani sovražnika. Pozicije, katere so Američani zasedli, domirajo gornji del doline ob reki Volturni. Ameriške armade trdijo, da je bila nemška obrambna stena pred Rimom zrahljana. Američani kontrolirajo večji del rimskega prebena. Nemci so se morali pred pritiskom ameriške vojske umakniti proti reki Garigliano.

Ostale britske armade prodirajo proti Casanovi. Zasedli so več vasi, med temi San Croce in Carinolo. Ameriške letalske trdnjave in bombniki so večeraj metali bombe na letalske tovarne v Dunaju. Poročajo, da je bil napad na letalske tovarne v zadnjih tednih. Bitke se bil izvršen 13. oktobra, pa 24. oktobra.

London, 3. nov.—V sedmih in osemdesetih letih je v oktobru letalske letalske trdnjave in bombniki metali bombe na letalske tovarne v Dunaju. Poročajo, da je bil napad na letalske tovarne v zadnjih tednih. Bitke se bil izvršen 13. oktobra, pa 24. oktobra.

London, 3. nov.—V sedmih in osemdesetih letih je v oktobru letalske letalske trdnjave in bombniki metali bombe na letalske tovarne v Dunaju. Poročajo, da je bil napad na letalske tovarne v zadnjih tednih. Bitke se bil izvršen 13. oktobra, pa 24. oktobra.

POLITIČNA KRIZA SE RAZVIJA V ITALIJI

Badoglio konferiral z voditelji v Neaplu
GROF CIANO ARETIRAN V VERONI

Nekje v Italiji, 3. nov.—Dokazuje se, da je premier Pietro Badoglio povedal staremu italijanskemu kralju Viktorju Emanuelu, da ne bo mogel formirati reprezentativne vlade, če se ne odpove prestolu, obenem pa ga je opozoril na kritično politično situacijo. Svetoval mu je abdikacija v interesu Italije, da ne bo raztrgana na kose v politični borbi.

Badoglio je priznal politično krizo po obisku južne Italije in Neapla, kjer je konferiral z voditelji političnih strank. Konferenca v Neapolu sta se udeležila grof Carlo Sforza, vodja italijanske protifašistične grupe, in filozof Benedetto Croce. Sforza je povedal Badogliju, da ne bo stopil v njegovo vlogo, dokler se kralj ne odpove prestolu. Sforza ima oporo pri Crocu in odboru osvobodilne fronte, ki vključuje šest italijanskih političnih strank.

Badoglio je prišel v Neapel z reprezentanti zavezniške vojske misije, katere načelnik je general Mason MacFarlan. Osvobodilna fronta je za odpravo monarhije in ustanovitev republike, dočim so Sforza in drugi voditelji dali razumeti, da ne bodo vodili opozicije proti regstvu sina prestolonaslednika Humberta.

Izgleda, da se bo agitacija za ustanovitev italijanske republike povečala in da se bo moral kralj odpovedati prestolu. London, 3. nov.—Radio Berlin je naznanil, da je bil grof Galeazzo Ciano, Mussolinijev zet in bivši italijanski zunanji minister, aretiran v Veroni in vržen v ječo. Republikanski fašistični režim je po izjavi Berlina zahteval smrtno kazen za Ciano, kralja Viktorja Emanuela, premijerja Badoglija in vse generale in admirale, ki so sodelovali z Badoglijem in člani vrhovnega fašističnega sveta, ki so glasovali za odstavitev Mussolinija.

Kanada proti spojitvi z Ameriko
Tisk zavrača sugestijo ameriškega profesorja

Ottawa, Kanada, 3. nov.—Kanadski listi na splošno zavračajo sugestijo Alberta B. Harta, bivšega profesorja na univerzi Harvard, naj Amerika anektira Kanado, ko bo sedanja vojna končana. Skoro vsi trdijo, da sugestija profesorja ne bo dobila opore pri ameriškem ljudstvu. Hart je nedavno dejal, da ruski odpor proti nacistični vojni mašini je ključ do eventualne zmage Združenih narodov, toda Amerika mora anektirati Kanado, ker je možnost, da ne Rusija po vojni skušala raztegniti svoj vpliv preko Sibirijskega Kanado, ki je zdaj del britanskega imperija. Vladni krogi v Washingtonu niso komentirali Hartove sugestije, kanadski listi pa poudarjajo, da ne zasluži nobene pozornosti. Kanada hoče ostati v zvezi narodov britanskega imperija.

Tribuna, ki izhaja v Winnipegu, je objavila uvodnik, v katerem pravi, da anektacija sosednih držav ni potrebna za obrambo zapadne hemisfere. Obramba je v rokah skupne kanadsko-ameriške komisije, ki je bila ustanovljena kmalu po izbruhu sedanje vojne.

Seja francoskega posvetovalnega odbora
Alžir, Alžirija, 3. nov.—Člani novega francoskega posvetovalnega odbora so se danes sestali na svoji seji. Na to je prišla tudi grupa delegatov iz Francije. Ti so povedali, da je dobro razpoloženje napram Ameriki v Franciji padlo kot posledica ameriških kupčij z Darlanom in Giraudom.

Alžir, Alžirija, 3. nov.—Člani novega francoskega posvetovalnega odbora so se danes sestali na svoji seji. Na to je prišla tudi grupa delegatov iz Francije. Ti so povedali, da je dobro razpoloženje napram Ameriki v Franciji padlo kot posledica ameriških kupčij z Darlanom in Giraudom.

Domače vesti

Lausche spet izvoljen
Cleveland.—Pri županiških in občinskih volitvah 2. novembra je bil slovenski župan Frank J. Lausche izvoljen za drugi termin.

Nov grob v Pueblu
Pueblo, Colo.—Pred dnevi je umrla Katarina Jelovšek, stara 61 let in rojena v Poljanah nad Škofjo Loko. V Ameriki je bila 42 let in tukaj zapuščala drugega moža, dva sinova in šest hčera.

Clevelandске vesti
Cleveland.—Dne 31. oktobra je v bolnišnici umrl John Lenaršič, star 75 let in doma iz Dragomerja na Gorenjskem. V Ameriki je bil 43 let in zapuščal sina pri vojakih in polbrata. Po kratki bolezni je umrl Silvester Šnajder, star 30 let in rojen tukaj. Zapuščal mater, dva brata (eden pri vojakih) in tri sestre.

Is Minnesota
Duluth, Minn.—V tukašnji bolnišnici čaka na operacijo sestra Gradišar, članica društva 108 SNPJ, Ely, Minn.

Partizani zdrobili nemško ofenzivo

Američani in Angleži bombardirali Split
London, 3. nov.—Jugoslovanski partizani so zdrobili ofenzivo sovražnika pri Zagrebu, hrvaški prestolnici, in v Črni gori in začeli napadati Tuzlo po porazu nemških oklopnih kolon, se glase sam dospela poročila. Tuzla je najvažnejša baza pred Beogradom.

Na južni strani Zagreba so partizani odbili napad hrvaških ustašev na osvobodene kraje. Ustaše se bore proti partizanom na strani nemških divizij. Partizani so razdelili 2188 jrdov proge železnice pri Dugoselu, dvanajst milj vzhodno od Zagreba, in nemški vojaški vlak.

V Črni gori je druga partizanska divizija vrgla nazaj nemške oklopne kolone in pehoto, ki so ogražale Kolasin. Komunikacije glavne stane generala Tita, poveljnika osvobodilne armade, pravi, da so se morali Nemci po bitki, v kateri so izgubili 200 mož, umakniti proti Vrtejkiju, deset milj južno.

Ameriški in angleški bombniki so metali bombe na Split, pristaniščno mesto ob Jadranskem morju, ki je pod nemško kontrolo. Bombe so padle na pomole in nemško ladjo v luki. Vest iz Alžira pravi, da so napadali sestrelili dve nemški letali.

Mussolini je molčal na konferenci s Hitlerjem
Neapel, Italija, 3. nov.—Maršal Pietro Badoglio, predsednik italijanske vlade, je sedaj razkril, da Mussolini ni prišel do besede na konferenci s Hitlerjem, ki se je vršila pred strmo glavljem fašističnega režima pri Brennerskem prelazu. Na tej je govoril le Hitler, Mussolini pa ga je moral poslušati. Nemci so preiskali Mussolinija in vse člane njegove delegacije, da ugotove, ali imajo skrito orožje ali ne, preden jim je bil dovoljen vstop v poslopje, kjer so se nahajali Hitler s svojimi generali.

SPLOŠNA RUDARSKA STAVKA SE NADALJUJE

Stavkarji ignorirali Rooseveltov apel
LEWIS KONFERIRA Z ICKESOM

Washington, D. C., 3. nov.—Voditelji rudarske unije UMWA niso storili še nobenega koraka glede končanja četrte generalne stavke in nobenega znamenja ni, da se bodo stavkarji vrnili na delo. Rooseveltov apel, naj se vrnejo na delo, ni dobil odziva.

John L. Lewis, predsednik UMWA, in člani smerničnega odbora unije so se ponovno sestali na konferenci in razpravljali o situaciji. Napoved, da bodo preklicali stavko, se ni uresničila.

Notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je v smislu Rooseveltove odredbe dobil kontrolo nad premogovniki, katere je vlada ponovno zasegla, je imel dve konferenci z Lewisom. Dognava se, da sta razpravljala o sklenitvi dogovora med vlado in rudarsko unijo. Danes se bosta ponovno sestala in nadaljevala razgovore.

Po sestanku z Ickesom se je Lewis vrnil v glavni stan UMWA, kjer je konferiral s člani pododbora rudarske unije, ki ga tvori predsednik rudarskih distriktov. On ni hotel komentirati poteka konference.

Ickes je po konferenci prepovedal dostavljanje premoga odjemalcem. Izjema velja le za one, ki porabijo zalogo premoga v manj kot desetih dneh. Vsakemu bo dostavljena tona premoga, če ga bodo mogli dobiti. Ickes je "zamrznil" tudi dva milijona ton premoga v prevozu na železnih za vojni industrije. Na podlagi uradne statistike bo produkcija premoga padla za dvanajst milijonov ton v tem tednu zaradi stavke.

Rooseveltova navodila Ickesu, naj sklene pogodbo z UMWA, so dvomljive vrednosti. Slednji ne more iti preko omejitev vojno-delavskega odbora, ki hoče vzdržati mezdno formulo "malega jekla". Odbor je odredil le zvišanje mezde za \$1.12% z omejeno odobritvijo pogodbe, katero je UMWA sklenila z organizacijo operatorjev v Illinoisu, to pa pod pogojem, da se delovnik podaljša na osem in pol ure.

Nemci streljajo ranjene vojake
Moskva, 3. nov.—Nemci streljajo svoje lastne ranjene vojake, ki se nahajajo v bolnišnicah in sanatorijih na Krimu, se glasi poročilo. Tam se nahaja okrog 250.000 ranjenih in bolnih nemških vojakov. Avtoritete so izgubile upanje glede evakuacije vseh in iz tega razloga so odredile ustrelitev težko ranjenih vojakov.

Clan fašistične vlade umrl
Bern, Švica, 3. nov.—Italijanska fašistična radiopostaja je naznanila, da je Antonio Tringali-Casanova, justični minister v Mussolinijevi vladi, umrl. Zadel ga je kap. Naznanilo ne omenja datuma smrti.

bil skoro polovico več glasov kot kandidata demokratske in republikanske stranke skupaj. V Clevelandu, največjem ohliskem mestu, je bil ponovno izvoljen za župana Frank J. Lausche, demokrat. Republikanec Edward C. Stanton, Lauschetov protikandidat, je priznal poraz.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (sven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestevstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov iz nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravečasno, da se vam list ne ustavi.

Vrtoglavica v senatu

V federalnem senatu debatirajo že drugi teden o resoluciji, s katero naj se kongres izreče za sodelovanje Združenih držav v svetovni organizaciji za obrano bodočega mira. Niža kongresna zbornica je že sprejela resolucijo v tem smislu z velikansko večino.

Debata senatorjev je pa pokazala, da za neko manjšino senatorjev ni važen namen resolucije, temveč kako si kdo razlaga njeno besedilo. Na primer republikanski senator Nye, eden glavnih izolacionistov (danes nacionalist) v zbornici, je rekel, da on lahko brez skrbi glasuje za to resolucijo, ker zanj—ne pomeni ničesar. Resolucija ni pogodba in dokler ni pogodba, ne obvezuje Združenih držav v pobnem oziru.

Nekim drugim izolacionistom (zdaj nacionalistom) v senatu je veliko lažje na tem, da resolucija poudari suverenstvo Združenih držav in pa konstitucionalno akcijo kongresa v vsakem oziru. Kakor da more kongres sploh kaj storiti brez konstitucionalne akcije!

Robert M. La Follette iz Wisconsin, progresivec, je proti vsaki takni resoluciji neglode, kako se čita in razume; on je odločno proti temu, da bi se kongres na slepo obvezal za neka, dokler nima pred seboj patačanih pogojev mira.

Na drugi strani pa je okrog petnajst mlajših senatorjev, ki tudi strastno pobijajo Connallyjevo resolucijo zato, ker ni dovolj jasna in izrazita. Ti senatorji, katerih vodja je Pepper iz Floride, pravijo, da je ta resolucija "apizanje" izolacionistov. Connally in njegovi tovariši, ki so sestavili resolucijo, hočejo, da bosta "volk sit in koza cela"—da bo ustrezno izolacionistom in onim, ki nočejo ostre debate o povojnih problemih, ker bi debata te vrste užalila naše zaveznike.

Pepper in tovariši skratka zahtevajo, da mora resolucija poudariti "garancijo bodočega mira s pomočjo mednarodne oborožene sile."

To in drugo pričkanje v senatu kaže, da je digniteta, s katero se po tradiciji ponaša ta zbornica, padla zelo nizko. Namesto da bi vsaj liberalni in demokratični senatorji stremili za tem, naj se senat odprto in brez ovinkov izjavi za sodelovanje Združenih držav v demokratični svetovni organizaciji za obrano mira, vse podrobnosti tega sodelovanja naj pa prepusti onim, ki imajo po ustavi dolžnost, da se pogajajo za mir—pa hočejo, da bi senat kar sam narekoval mirovne pogoje.

Če se senat izreče za demokratični princip kot podlago bodočega mira, bo storil dovolj—izvršil bo veliko zgodovinsko delo.

Kaj se kuha v Nemčiji

Iz nevtralnih dežel, posebno iz Švice in Švedske, prihajajo vesti, da nacistična stranka v Nemčiji že trenira svoje pristaje za—podzemsko gibanje v bodočnosti.

To pomeni, da nacisti ne verujejo več v zmago v tej vojni in se pripravljajo na svoje bodoče delovanje, ko se pretvore v tajno teroristično organizacijo, katere bo pripravljala pota in sredstva za novo vojno in dan njihove zmage, ki ima priti po njihovem računu v prihodnjih desetih ali dvajsetih letih.

To se siliti fantastično marsikomu, ampak so razlogi za to možnost. Fanatična vera nemških nacionalistov in drugih "arijev," da so oni poklicani vladati Evropi in ves svet, je zmožna obdržati nacistično gibanje pri življenju tudi po korenitem porazu Nemčiji v tej vojni in po smrti vseh sedanjih glavnih nacističnih voditeljev.

Mi ne vemo, koliko je prepričanih nacistov v Nemčiji, pa recimo, da jih je pol milijona. Recimo, da jih po vojni polovica odpade in postane trajno pasivnih in brezbrzihih, jih še vedno ostane 250.000 najzagrizenjših. Ti se bodo potuhili v javnosti, to se pravi, da bodo navidez lojalni novi vladi in celo kričali bodo demokratska gesla—in resnici pa bodo še nadalje aktivni za svoj nacistični ideal.

Poročila pripovedujejo, da bo naloga podzemnega nacističnega gibanja v bodoči Nemčiji, da sabotira in nagaja zaveznikiški okupaciji na Nemskem in prav tako vsaki novi nemški vladi, ki bo na krmilu. V zvezi s tem gibanjem bo tudi podzemsko fašistično gibanje v Italiji in drugih deželah, kjer se bo ohranilo.

Kdor pričakuje, da po vojni zavladava pravi angeljski mir po vsem svetu, sanja ob belem dnevu. Vse kaže, da ostane dovolj starih sporov, ki se bodo nadaljevali in delali zgago posameznim vladam in prav tako bodoči svetovni organizaciji;—zlasti bo dovolj sporov, kakor tudi razlogov za nove razprtije in homatiije, če bo bodoči mir organiziran po imperialističnih metodah, kar pomeni, da se bo nadaljevala stara ekonomska politika.

Tajna nacistična peta kolona v Nemčiji in drugje bo pa pridno izkoriščala vse te spore in podžigala konflikte z namenom, da provocira novo vojno. Nacisti bodo še nadalje gojili protizidovsko propagando in kjer koli se bodo nadaljevali stari verski in narodnostni kavsi—na primer na Balkanu—tam bodo nacistični emisariji gotovo zraven.

Zmagoviti zavezniki pa vse to lahko preprečijo edinole na ta način, da zasejejo po Evropi in drugih kontinentih najzdravejšo demokratske razmere. Kjer je demokracija in civilna svoboda, tam vsako podtalno rovarjenje ne more dolgo obstati, kajti nihče se ne zmeni za hujšajočo propagando, kjer si lahko pomaga na pošten in dostojen način.

Bodoče nacistično rovarjenje bo uspešno le tam, kjer bo še nadalje cvetela politična, policijska in ekonomska diktatura, torej tam, kjer je večina prebivalstva nezadovoljna.

Glasovi iz
naselbin

Ni vse črno—

Remton, Wash.—Vem, da je veliko naročnikov Prosvete čitalo dopise gospe Rose Krantz iz Martinez, Calif., ki se je nahajal v Prosveti dne 11. oktobra. Ona je opazila po washingtonskih Slovencih, češ, da smo sebični, prepirljivi in da se sploh ne zavedamo; da smo v Ameriki in dajemo slab vzgled drugim narodom.

Zato si štejem v dolžnost, da opozorim čitatelje Prosvete, kakor tudi druge rojake, da nismo tukaj Slovenci sami volkovi, ki kar čakamo na kakšno ovčico iz Californije, da bi jo požrl.

Da, gospa Krantz, dobro klobučito ste nam prisolili. Ali smo jo zaslužili s tem, ko smo šli vašemu pokojnemu bratu Lekšetu na roke, ko se je nahajal v zelo slabem položaju? Ta klobučito je zadela tudi rojaka Johna Erzena za plačilo, ko je imel pok. J. Lekšeta pred par leti na stanovanju skoro celo leto brezplačno, ko se je nahajal na relifu. Zakaj pa takrat njegova sestra ni prišla pogledat?

Da, gospa Krantz, imeli smo prepire pri društvu št. 377 SN-PJ, ko je bil še vaš pokojni brat član te jednote. In ta prepir je zakrivil John Lekše sam s svojim ošabnim postopanjem proti članom in jednoti.

Lekše je celo instigiral tožbo proti SN-PJ, katere je stala lepo vsoto denarja. In to je bil vzrok, da je bil naposled vržen iz jednote. Da Lekše ni bil priljubljen pri Slovencih, je to pokazal njegov pogreb, katerega se skoraj noben Slovenec ni udeležil.

Nerad pišem kaj slabega o Slovencih, posebno ako je isti preminul. Ali v tem slučaju si ne morem pomagati. Veliko Slovencev v tej okolici je izrazilo željo, da naj odgovorim gospej Krantz, katere je prišla najbrž samo pogledat, če bi se dalo kaj dobiti po pokojnem bratu. Previdno je prešla prazne steklenice in vprašala Erzena, da bi on vzel te steklenice v poravnava najemnine, katero je Lekše dolgoval na stanovanju.

Gospa Krantz, kadar se pride v Washington, sporočite nam vnaprej, pa se bomo tukajšnji Slovenci zbrali skupaj in na eni gozbo, pa bomo vas prišli na kolodvor počakati. Prepričan sem, da boste potem gotovo kaj lepega napisali o washingtonskih Slovencih.—A. A. Strnad, tajnik društva 377.

Kritiki in tešave premogarjev

West Frankfort, Ill.—Bom zopet malo poročal, kako obstojimo v teh krajih. Delavski razmere so menda take kot drugod. Do 19. oktobra so majne delale šest dni na teden in kdor je hotel, je šel lahko delat tudi ob nedeljah.

Dne 19. oktobra so se pa pričele stavke. Najprvo so zastavkali majnarji pri Peabody Coal Co. v rovu št. 18. Njim so sledili drugi. V soboto, 23. oktobra, smo šli na stavko pa pri Orient Coal Co. v rovu št. 2, ki je največji. Danes, 25. oktobra, ko to pišem, mi še ni znano, ali so vse majne na štrajku v okraju Franklinu ali še katera obratuje. Vem pa, da nas je bilo 23. oktobra 85% na stavki.

Ta stavka ne bo dolgo trajala, ker sedaj ne puste štrajkat, pa če so rudarji zadovoljni ali ne; prisilijo jih nazaj na delo brez pogodbe, povišanja plače ali izboljšanja delovnih pogojev. Tudi unijski voditelji so se zvezali s kompanijami. Jaz nisem za štrajk v tem času, toda da bi kompanijam dajali potuho, to mi tudi ne gre v glavo. Kompanije grabijo milijone, mi ubogi majnarji pa ne zaslužimo, da bi se pošteno preživeli.

Sedem dolarjev na šiht. Nekateri pravijo, da je to lepa plača, ali tega pa ne vedo, da nam od teh sedmih dolarjev vsak dan odbijejo dva dolarja in tako majnarju ostane le pet dolarjev. In kaj se moreš danes okoristiti s petimi dolarji, ko je vse tako drago, posebno pa za majnarje, ki raztrgajo toliko šitne obleke in čevljev. Ko bi majnarji dobili samo toliko čevljev kot jih

je določila vlada na znamke, bi morali bosi delati. Pri kompaniji se dobe čevlji brez znamke, le prošnjo napraviš. V prihodnjem letu bosta samo dva znamki za čevlje na osebo, toda majnar potrebuje tri do štiri pare šitnih čevljev na leto.

Kompanija prodaja takšne čevlje, da jih nekateri strgajo v dveh tednih; več kot dva do tri mesece pa nobeni ne trajajo. In za par teh čevljev plačaš \$4.50. Ako jih daš popraviti, ti pa čevljar več računa kot so čevlji vredni. Torej—there you are!

Se nekaj o majnarskem trpljenju. V majni je prav tako nevarno kot na fronti, kajti si zmeraj v nevarnosti. Večkrat je že kamen padel s stropa prav tik mene; ko bi me zadel, bi me na mestu ubil. Večkrat "timbram" v tako nevarnem prostoru, da sem skozi ves šiht v strahu, da postanem kar nervozen. So tudi delavci, ki gredo raje domov kot bi delali v takem prostoru.

To pišem zato, ker nekateri čitatelji Prosvete ne verjamejo, da je v majnah tako nevarno delo. Ko majnarji vprašajo za malo večji kos kruha, do katerega so upravičeni, pa vse proti njim zagrmijo. Sedem mesecev že delamo brez pogodbe. Čas je že, da bi sklenili novo pogodbo. Ampak tega nečijo storiti samo zato, da bi uničili unijsko. Vse je naperjeno proti UMWA. Rečem, da je unijska še tako oslabevala, da je komaj še pri življenju; vsaj v Illinoisu je tako, pa še to bi radi uničili.

Časi so se spremenili. V tukajšnjih majnah ni bilo mogoče dobiti dela skozi več let; tudi mladi ga niso mogli dobiti. Sedaj pa vidim nad 60 let stare, ki so dobili delo v majni. Ako se bo ta vojna še tako vlekla kot silimo po radiu, bo vsak starček in vsaka starka primorana delati.

Dne 18. oktobra smo tukaj imeli prvi mrz. Bil je tako hud, da je vse požgal. Farmlarje je napravil veliko škodo na pozni koruzi. Vreme smo imeli zelo suho od julija do sedaj; le parkrat je bilo malo dežja.

Meseca julija, ko je bilo še nekaj dežja, je bilo po gozdovih in tej okolici veliko gob. Jaz nabiram gobe vsako leto; poznam jih kakih 15 različnih vrst. Večkrat sem videl tudi tako veliko gobo kot velik škaf, toda nisem vedel, da je dobra. Te gobe tehtajo do 20 funtov ena. Letos sem pa izvedel, da so te gobe najboljše. Res so dobre in zdaj jo tudi jaz pobiram, če naletim nanjo. Italijani jih imajo prav radi. Meni jih je pokazal neki Italijan in priporočal. Tukaj je tudi veliko orehov, katere nabiramo vsako leto, tako da jih imamo dovolj za potice.

V južnem Illinoisu je letos rja uničila domalega vsa grozdja. Illinoiskega vina letos torej ne bomo pili in kalifornijskega tudi ne, ker grozdja sploh ne moremo dobiti, ampak je tudi drago. Zbog piva pa tudi ne moreš zmeraj dobiti na dom, ker ga primanjkuje—dovolj ga je le v salunih.

Nedavno je prišla k meni sosedica s poročnim listom v roki. Vprašala me je, kdo je starejši—njen mož ali ona. Mož je bil rojen leta 1872, ona pa 1874. Ampak sama sta se sporazumela, da je ona starejši od moža.

Jerry Zoritz, 313.

Odbor se zahvaljuje

Cleveland.—Veliko delo in trud je za nami. Narod se je odzval kot še malokaterikrat toliko. V mislih imam veliko priredbo naše postojanke št. 35 JPO-SS, ki se je vršila 24. oktobra v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. Pričakovali smo veliko udeležbo, toda nismo pričakovali, da bo prekosila naše pričakovanje. Naši ljudje so pokazali, da še vedno čutijo do svojih krvnih bratov in sester v pomandranj stari domovini, ki ječi in krvavi pod tujo peto kot ni še nikdar v svoji zgodovini, toda bliža se dan odrešenja.

Naslo delo s to priredbo ni bilo zaman. Uspeh je na vsej črti sijalen. Denar, ki smo ga ob tej priliki zbrali skupaj, bo v veli-

ko pomoč našim rojakom v stari domovini. Zato je naša dolžnost, dolžnost odbora, da se iskreno zahvalimo v prvi vrsti ljudstvu, ki se je v tako ogromnem številu odzvalo. Žal nam je, da ni bila dvorana dovolj velika, da bi mogli vsi prisostvovati pri bogatem programu.

Priznanje in zahvalo želimo izreči v prvi vrsti vsem onim, ki so se odzvali in omogočili tako lep program, kajti brez vašega sodelovanja bi ne bilo uspeha. Hvala Progresivnim Slovincem, ki so podale krasno živno sliko "Simbolizacije trpeče Slovenije" pod vodstvom mrs. Josephine Zakrajšek. Miss Cebul, ki je podala krasno deklaracijo. Pevkam Grill-Ivanush, Milavec-Levstik in mrs. Slejkotovi, ki je spremljala na klavirju. Janku N. Roglju za jednat govor. Mladinskemu pevskemu zboru SDD in njega godbenemu odseku, ki je med odmorom kratkočasil občinstvo. Malemu Al Bajcu iz Fairporta, O. Pevskim zborom Slovancu, Zarji in Jadranu. Miss Wilmi Oswald, ki je podala nekaj točk na harmoniko. Mlademu pevcu Richardu Lauretichu. Skupini godbenikov pod vodstvom miss Mutler — to je bila nekaka liga narodov; vsak mladenič je bil druge narodnosti. Soli u-metnih plesov pod vodstvom mrs. B. Conway. Florenci Unetich, ki je nastopila s svojim izbornim sopranom — ona vselej rada sodeluje.

Hvala igralcem, ki so nastopili v igri "Zakonska sreča št. 317" — John Steblaj, Louis Kafele, Josephine Močnik, Emilia Svirgel, Manca Bašelj; režijo je vodil John Steblaj, igra pa je posodil Erazem Gorshe, ki se, žal, ni mogel udeležiti naše priredbe radi težke operacije — želim mu hitrega in trajnega zdravlja. Antonu Dolinarju, ki je napravil lep napis nad vhodom SDD — imenitno delo. Vsem neumornim delavkam v kuhinji, posebno se mrs. Kline, ki je imela kuhinjo v oskrbi. Vsem natakarnjem, ki so ob takem navalu morali imeti več kot potrpljenje — ti so bili John Koss, George Pančur, John Gorjanc (Westrop), Frank Vidrih, mrs. Vidrih, mrs. Louise Zabukovec, Jos. Bradač, Steve Barton, mrs. J. Susteršič. Pri vratih so bili John Zajc, Frank Fende, John Prusnik, mrs. Jos. Debeljak.

Hvala mladim dekletom — Josephine Gorjanc, Florence Durn, Rose Pančur, Eleanor Kline — ki so bile "ushers", po programu pa so stregle gostom pri večerji. Prodajalkam v dvorani — mrs. Gertrude Bokal, mrs. Bučar, mrs. Wautar, Josephu Terbižanu, ki je vodil program, John Sorcu, ki je pomagal pripraviti oder (žalostno, da smo to morali sami storiti) in oskrbniku Franku Marašu. V kuhinji so bile zelo pridne mrs. M. Lustik, mrs. Lušin, mrs. Frančekin, mrs. Barbič, mrs. Smrekar in druge.

Dalje hvala nabiralkam oglasov za programno knjižico — te so bile mrs. Lustik-Debeljak, Bučar-Coprič, Bokal-Wautar. Dalje vsem slovenskim trgovcem za oglašje — brez vaše pomoči bi ne mogli izdati tega, kar smo. Pri prodaji vstopnic je delala ves čas Mary Durn, pri pivskih listkih pa Amalija Terbižan.

Hvala vsem slovenskim listom, ki so nam dali svoje kolone za brezplačno reklamo, kakor tudi vsem darovalcem, ki ste se pri-

zbiranju prostovoljnih prispevkov v dvorani tako lepo odzvali.

Če sem katerega pozabil omeniti, naj mi oprostite. Veliko vas je bilo, ki ste se odzvali, toda še premalo za delo pri tako veliki udeležbi. Občinstvu smo skušali postreči najbolje, toda če nismo bili v tem popolnoma uspešni, nam oprostite, kajti delovnih moči ni bilo dovolj. Pripravljeni smo bili na veliko udeležbo, nismo pa pričakovali takega odziva.

Torej še enkrat iskrena hvala vsem skupaj, ki ste doprinesli k tako lepemu moralnemu in finančnemu uspehu. Ves prebitek bo šel za trpeče v stari domovini. Imena prispevatelev bodo objavljena v bližnji bodočnosti, kot tudi finančno poročilo. Sedaj rečem le to, da bo prebitek znašal precej nad tisoč dolarjev, natančno pa bo razvidno, ko uredim račune. Dela je bilo veliko s to priredbo, toda smo ponosni nad tem uspehom, kakor ste lahko tudi vi z odborom vred. S temi dolarji bo otrnjena marsikatera solza trpečega naroda v rodni krajih.

Naslo delo s tem seveda ni končano. Gledati moramo, da prispevamo tudi v bodoče vsak po svoji moči. Zbirajmo še nadalje tudi prodajne znamke (sales tax), kajti tudi to bo nekaj prineslo. Dne 13. oktobra smo jih poslali v Columbus za novčenje za več kot \$52, kar je že lep pripomoček. Zbirajte te znamke še naprej in hvala vsem, ki ste to do sedaj vršili.

Dalje priznanje tudi onim društvom in njih zastopnikom, ki so pomagali razpečavati vstopnice in listke. Naš "večni popotnik" Tone Jankovich se je menda najbolj postavil, kajti je prodal 40 vstopnic in je torej odnesel krono v predprodaji. Bil ste tudi drugi, ki ste precej pripomogli k prodaji.

Ta zahvala se je že precej zavlekla. Ampak ker je bilo delo obsežno, tudi ni več kot prav, da narod ve, kdo dela. Seja mi je dala nalogo, naj se javno zahvalim v imenu odbora, kar je popolnoma prav in tudi naša dolžnost. Zahvalo smoj dolžni tudi poslovljivo pijevice SDD A. Kabaju, ki nam je šel na roko in skrbel, da nismo bili ježni. Za podružnico št. 35 JPO-SS, J. F. Durn, tajnik.

Vabilo na veselico

Hermine, Pa.—Tukajšnja postojanka Sansa in JPO-SS je na svoji seji 3. oktobra sklenila, da priredimo veselico 6. novembra v Slovenskem domu. Pričetek ob osmih zvečer.

Torej kdor želi pomagati onim v stari domovini, naj se gotovo udeleži te veselice. Pripravljalni odbor je že vse prekrbel za lačne in žejne. Igrala bo dobra godba za stare in mlade. Torej ste vsi ob blizu in daleč vabljeni, da posetite to veselico v soboto zvečer.

Ida Klančičar, zapisnikarica.

Človeštvo v močvirju

Bellingham, Wash.—Zdaj, ko je največja potreba za vojni material, so pa stavke... Boj med rudarji in baroni še ni pomehal. Ali ni že skrajni čas, da nekdo poišče vzrok in najde krivice? Čudno je, da nihče ne črta odgovornosti, vsi imajo prav. Vlada neče nastopiti proti kompanijam, češ, da bi bil premog dražji, zvišanje plače pa bi pospešilo inflacijo.

Taka je torej slika pod tem

sistemom. Nekateri dolže mogovne barone in vlado, drugi pa premogarje. Kaj bi ti tatejl napravil, da bil volk in koza cela? Seveda, prednik lahko odloči v vojni, tako kot on uvideva, da je boljše. Vendar se mora tudi držati ustave in zakona, ki povi, da v slučaju, ko je deželne nevarnosti, lahko prevzame dustrije, toda ko mine nevarnost, mora lastnikom povrniti vso škodo in podjetja. To meni, da bo delavec zopet darjen, pa naj bo tako ali tako. Zadržni sem zapisal, če bi laveli posedovali majne, bi ta zadeva kmalu rešena. Izgleda, delavec noče tega, hoče le več plače. Ono delavnik, ker v to reč ne vme, kakor tudi ne v delitev fita. In zadeva "poštene" dte profita je tudi zelo zavajna. Če bi delavci lastovali dustrije, je res zelo dvomljivo, da bi se profit sploh delil.

Mi, ki nismo pohajali v sol in gledamo na potek živja le iz lastnih izkušenj, vmo, da smo imeli zelo msvobode. V zadnjih 50 letih je marsikaj spremenilo. dvoma se bo tudi po tej vsvet še z večjo naglico spre-njal. Težko je sedaj prer-vati, kaj vse bo iznajdeno. Si se bodo izpopolnjevali. N-izumi bodo urejevali ekonom-Posameznik bo prišel v vrt-zdaj še nepoznane strojne-nomije. Postal bo le zob-velikem gonilnem kolesu. I-ko se zgodi, da bo konec-bode tudi za one, ki so jo v-nici imeli. Delavec ne bo-ko izgubil, ker, kot sem že-nil, je svoboda malo okusil.

Sicer pa, če hočemo s-premotriti do dna brez-p-sodkov, prave svobode ni. V-posameznik, pa naj bo reve-bogat, je navezan na nekaj, bi se rad otresel, se osvob-toda se ne more. Poglejmo-primer kartaze, pijance in-strastne kadilce, kako se p-sajajo, da "ne bodo več". S-vsakdo ima kakor strast ali-vado, ki ga drži v svojih kn-ljih. Drugi zopet nimajo "bi-h" strasti, imajo pa drug-za katere se sami ne vedo-dijo jih pa drugi.

Pa si oglejmo to živ-razredno družbo bogatinov-beračev. Bogatin je v ve-strahu za izgubo svojega-da, premoženja, politične-ali celo življenja. Delavstv-je le sredstvo za grmadeenje-fita, bogastva. V delavcih-tudi upornike, komuniste a-cialiste, kateri mu delajo-glavice in kratijo spanec-pak to ni vse, kar bogatini-la skrbli. Menjajoče cene-trgu, borzni polomi, kot-1929, so stvari, ki grenijo-rije bogatunu. Taka je nje—"svoboda".

Kakšno je pa življenje-jem krogu teh ljudi — "vis-slojev"? Ali so svobodni? niso! Navezani so na hišni-in zadržanje, ki ga lahko o-čimo kot "buržvazna etika-ki zahteva, da se morajo v-bi in tudi doma držati n-čno po predpisih vedenja-ga zahteva njih stan". Nj-troci so pod nadzorstvom-vermant in učiteljev, ki-ubijajo v glavo, da se m-obnašati "kot se spodobi-jim", da se ne smejo dru-ji-maj, vrednimi" itd. Vgso v ozkih mejah strogih res-cij in buržvaznih predos-Ciganski otrok pozna in tu-živa veliko več svobode kot-žakakinega lorda ali pr-bogatina.

Človeška družba je zagat-močvirje. Danes res ne v-kaj je boljše: "delavska dik-rali demokracija, ki teor-no daje politično moč vsem-del bogatinom, ki jo znajo-ljati v svoje namene tako m-matično, da so vsa produk-sredstva, vse dobrine in nar-bogastva izključno njih last-kakor nočejo razumeti, da-delavstvo lahko vzame te-brine iz rok, če bi se post-demokracije v isti meri k-V teoriji se to lahko zgo-praksi pa vemo, da bi s tem-prišli nikamor. Toda kljub-kosanjau in politični nevr-delavcev ne smemo biti g-gledi, ne smemo izgubljati n-ja v boljše bodočnost, k-goče pride v relativno krat-času.

George Gornik

Člani zavezniških relovskih oddelkov na delu v Neaplu.

Razmere v Nemčiji

Bern, 28. oktobra (ONA).—Vsa Nemčija je danes v krepkih "zračnega strahu" najhujše vrste.

Vsakdanja hrana povprečnega Nemca je danes krompir in kislo zelje. In narod je zopet začel čitati časopise, katerih ni skoraj nikdo več pogledal od Alameina in Stalingrada sem.

Nemška propaganda se skuša boriti proti splošnemu pesimizmu in pobija malodušnost s tem, da menjava zvito in komplicirano zavijanje z brutalnim priznanjem neprijetne resnice. Goebbels pripoveduje ljudstvu, da so nemškemu narodu težkoče potrebne in da brez neuspehov ne gre, ker se šele na njih preizkusi trdnost, vztrajnost in žilavost.

V švicarskem listu "Gazette de Lausanne" je bil objavljen potovalni opis očividca, ki je širšem vse Švice vzbudil največje zanimanje.

Nekateri izvečiki iz tega članka so naslednji:

"Nemško civilno prebivalstvo ni kazalo tolike vnemnosti in zanimanja od onih tragičnih dni Stalingrada in El Alameina. Časopise, katerih ni že mesece nikdo več pogledal, zdaj zopet trgajo prodajalci iz rok.

Povprečni Nemec pa še vedno ni popolnoma jasno spregledal in ni precenil globočine sedanje krize Hitlerjevega režima. Če bi bila danes objavljena velika nacistična zmaga, ne bi to povrnilo ljudstvu nobenega veselja, že radi tega ne, ker povprečnemu Nemcu ni do tega, da bi praznoval kar koli. Globok pesimizem je neštokrat nadomestil prejšnje absolutno zaupanje—ona za Nemce tako značilna vera zdaj v večini nemškega naroda več ne obstoji."

Ta nenadni prehod iz enega krajnega duševnega razpoloženja v drugo, in sicer v nasprotno razpoloženje, je najgloblji vzrok sedanje velike krize v Nemčiji, ki počasi odjeda vse korenine Hitlerjevega režima.

Ako hočemo biti popolnoma odkritosrčni, moramo priznati, da je prvi vzrok zavezniška zračna ofenziva. Nemogoče bi bilo preveč poudarjati ali pretiravati strahoviti učinek anglo-ameriških zračnih napadov. To nikakor ni le dejstvo, da je na primer Hamburg postal kup razvalin in da je Essen danes le še ogromen kup razvalin, v katerih tli pritenjen ogenj, niti, da so doživela druga mesta kot Koeln, Duesseldorf, Duisburg in Rostock podobno katastrofo. Gre tudi za vse druge kraje, ki leže v bližini teh udarjenih mest in tudi takih vasi in krajev, ki se nahajajo zelo daleč proč od con bombardiranja.

Vseposod so danes ljudje v strahu, povsod se zvijajo v krčih te psihoze zračnih napadov, kajti ta nevarnost zdaj že ni prenehala skozi leto dni. Mnogokrat in ob mnogih prilikah je bilo že opisano porušenje in opustošenje povzročeno od zračnih napadov—strah pred njimi je bil pravi vzrok in bistveni povod za polom Italije. Nemci pa se tega še mnogo bolj boje, kajti zdaj je prišel čas, ko je postalo popolnoma nemogoče nadomestiti tudi najmanjši kosček obleke, vsake vrste pohištvo in predmete v gospodinjstvu ali pa zaloge živeža.

Tudi druge stvari seveda pomagajo demoralizirati nemško ljudstvo. Kaj je s svojci, očeti, sinovi, brati, ki so na frontah? Od njih prihaja le malo in redkih vesti.

Govorniške finese nemške propagande so postale brezuspešne, ker nikdo ne čita več uradnih objav in komunikacij. Ako stopite v nemško kavarno, boste našli Nemce v vrstah, čakajoče na svoje dnevne deleže kave, sladoleza ali "ersatz-puddinga"—nikoli se ne postavi v vrsto, da bi poslušal novice na radiu.

Kani je usmerjen splošni interes, je najlažje spoznati iz govorov v vlakih ali kavarnah. Nemški narod je zdaj že v položaju, v katerem mu je odvzeta vsaka iniciativa, tako da ni misliti na kakršnokoli resno opozicijo. Glede na to, da SS-čet pa so trdnostne ostati na vsak način na konju in obdržati v svojih rokah vso oblast, pri tem pa jim pomaga z največjo verno Hitlerjeva Gestapo. Vendar pa ta splošna nezadovoljnost nikakor ne pomenja bojno silo

WHERE THE FUEL GOES

AN AIRPLANE ENGINE burns up its "own" weight in gasoline in about 2 hours.

Točna obvestila

sozodnikov o žrtvah vojne
(Office of War Information, Washington, D. C.)

Washington.—Vojno tajništvo si prizadeva v vseh slučajih, da preskrbi čim več razpoložljivih informacij najbližjim sozodnikom onega vojaškega moštva, ki postane žrtev vojnih dogodkov. Tako glede izginolih kot glede mrtvih, ranjenih in ujetih prejmejo njih domači čim prej vse razpoložljive informacije.

Od okrog 85.000 mož, ki so bili do 30. septembra 1943 naznanjeni kot žrtve in boju, je približno 23.500 javljenih kot izginolih. Med temi jih je največ izginilo na Filipinih. Vsteti so filipinski skavti, katerih je 10.788 in 5316 častnikov in vojakov ameriške armade. O nekaterih izmed njih japonska vlada še vedno poroča od časa do časa, da so vojni ujetniki. Japonska vlada pa ni nikdar dostavila naši vladi seznama filipinskih skavtov, ki so postali vojni ujetniki.

Z vseh drugih bojišč širšem sveta, kjer so čete naše armade v boju, je bilo javljenih 7450 vojakov kot izginolih v akciji. Nekateri izmed njih bodo morda pozneje javljeni kot vojni ujetniki v Nemčiji ali na Japonskem, in nekaj se jih bo morda tudi oglasilo iz internacije v nevtralnih deželah. Zopet drugi pa se zopet pojavijo v svojih oddelkih in se vrnejo v službo.

Kadar javi katero koli bojišče imena mož, ki so javljeni kot žrtve, obvesti generalni adjutant armade brzojavno takoj one osebe, ki so navedene kot naslov za slučaj potrebe. Z največjo skrbjo se pazi na to, da gre prvo uradno poročilo najprej na naslov najbližjih sozodnikov, oziroma prijateljev, ki so označeni kot naslov za slučaj potrebe. V slučaju vojakov, ki so izginili, vsebuje brzojavka prvega obvestila tudi vse druge razpoložljive informacije, med njimi tudi približni kraj, kjer se je nahajal dotični vojak v boju.

Čim se pojavijo pozneje dodatne informacije, dobi isti naslov vse podatke v brzojavki ali pismu. Često ima generalni adjutant možnost poročati, da je bil dotični vojak ujet. Včasih se posreči vojakom, ki so bili začasno odrezani od svojih v teku bitke, da se zopet prebijejo nazaj k svojim oddelkom, o čemer je potem omenjeni naslov takoj obveščen.

V onih slučajih, v katerih je sovražnik utrdil identiteto padlih Amerikancev in o tem poročal preko mednarodnega Rdečega križa, naznani generalni adjutant na naslov najbližjih svojcev, da je bilo dognano, da je bil vojak, o katerem je prej poročal, da je izginil, ubit.

Najmanj več tednov in mnogokrat po več mesecev poteče, predno prejmemo poročila od sovražne strani, da so bili naši vojniki ujeti. A do takrat večinoma ni nobenih novih podatkov na razpolago. Generalni adjutant sporoči najbližjim svojcem vse razpoložljive podatke takoj in tudi vse one informacije, katere dobi v nekaterih slučajih pozneje.

Preskrbeti podatke o vseh bistvenih podrobnostih za vseh 85.000 žrtev dosedanjih bojev je bila ogromna naloga in jako težka—to mora vsakdo sprevideti. Podatki o žrtvah prihajajo z bojišč širom vsega sveta, od katerih so nekatere čisto osamljene in izolirane, vsako posamezno izmed njih pa pod pritiskom vojnih operacij. Menjajoči se razvoj bitke, napetost, ki je posledica neprestanega premikanja in gibanja, boj sam na sebi in pomankanje zvez na fronti otežkočuje na bojnem polju držanje seznamov v največji meri. Toda kljub vsem težkočam se to delo nadaljuje, čeprav so podatki v teh seznameh seveda jako skopi v pogledu podrobnosti.

Združeni odbor

JUŽNOSLOVANSKIH AMERIKANČEV

Žrtve jugoslovanskih narodov zahtevajo, da bo njih pravica upoštevana in da bodo fašistični zločini kaznovani.

V zvezi z zadržanjem generala Roatta in Ambrosia v režimu generala Badoglia, dveh poznanih krvnikov jugoslovanskih narodov, je Louis Adamič, predsednik Združenega odbora južnoslovanskih Amerikancev, poslal Dwightu Eisenhowerju, vrhovnemu poveljniku zavezniške armade v Italiji, sledeči kabele:

"Pošiljam Vam ta kabele kot predsednik Združenega odbora južnoslovanskih Amerikancev, v katerem je predstavljeno več sto tisoč Jugoslovancev in od katerih so mnogi zelo vznemirjeni zaradi dejstva, da sta italijanska generala Roatta in Ambrosio ostala v režimu Badoglia, ki je sedaj povezan v zavezi z nami. Smastram za potrebno, da naglašam, da je obdržanje teh dveh fašističnih generalov posebno protivno ljudem jugoslovanskega porekla, ker so ti fašistični generali direktno odgovorni za okrutne zločine v Sloveniji in Dalmaciji, ki so oni bili poveljniki okupacijskih sil. Mnogi od nas ne moremo razumeti, čemu je potrebna igra s takimi posamezniki, kakor sta Roatta in

Ambrosio, ki so zakrknjeni vojni zločinci. Oni so za Jugoslovance to, kar je Badoglio za Abesince."

LOUIS ADAMIČ

New York, N. Y.—V teku zadnjih tednov je Louis Adamič, predsednik Združenega odbora južnoslovanskih Amerikancev, prejel stotine pism, v katerih ljudje povprašujejo za podatke o prispevanju v vojni fond (National War Fund). To povpraševanje za informacije je v največji meri od strani jugoslovansko-amerikanskih organizacij iz vse Amerike in ni bilo motivirano s kakim nepoverjenjem do tega fonda kot celote; ljudje ne vedo, kdo bo kontroliral in razpolagal za \$2.300.000, kar je delež za združeno jugoslovansko vojno pomoč.

Adamič je preiskal to stvar in je izjavil sledeče: "Vsota \$2.300.000 bo dodeljena združenim jugoslovanskim vojni pomoči brez oziroma na to, koliko bodo jugoslovanski Amerikanci doprinesli vojnemu fondu. Ta denar bo uporabljen za pomoč Jugoslaviji pod nadzorstvom in vplivom Združenih držav in mednarodnega Rdečega križa. Meni je bilo zanjameno, da bo razdelitev te pomoči pravilna in skrajno nepolitična. Medtem je denar, ki se nabira v sedanji kampanji za vojni fond, katerega cilj je preko sto milijonov dolarjev, odrejen v mnoge druge namene, vključni za ru-

sko vojno pomoč, kitajsko pomoč in za domače ameriške potrebe. Vsi ti nameni so zaslužni in zato apeliram na stotisoče južnih Slovanov, predstavljanih v Združenem odboru, da doprinesejo kar največ mogoče za vojni pomožni fond. Ni potrebno, da se označi, za koga se daje. Dajte naravnost vojnemu fondu in dajte velikodušno."

Nemcem

popuščajo živci

Bern, 17. okt. (ONA).—Polna luna prinaša strah in trepet v nemška srca... Neki Švicar je prejel iz Nemčije pismo od svojega prijatelja, da je strah tako velik, da "... naši živci popuščajo."

Nemec, ki je pisal to pismo, je trgovec in daje zelo živo sliko nemškega družinskega življenja pod pritiskom večnega strahu in neprestane groze.

Ko opisuje sestanek svoje družine, piše ta trgovec:

"Škoda," je dejala moja žena, "vreme se je zopet zjasnilo. Polna luna prihaja. Da nam vse to le ne privabi Angležev!" In nadaljevali smo svojo igro, kakor da nam strah ne bi stiskal srca. Ravno pol enajstih je. Morda jih le ne bo danes? Debela pola črna papirja, ki je pripeta preko okna—šipe je že zdavnaj odnes-

lo, nadomestiti pa jih ni mogoče—šumi kadarkoli jo premakne najmanjša sapica. Od časa do časa nas zagrabi zopet groza z vso silo, ta strašna agonija strahu, ki se v jasnih nočeh priplazi v vsako hišo kadar pade mrak, in stresa milijone ljudi. Vsi čakajo, hočeš nočeš, z razburjenimi in prenapetimi živci, kdaj bodo začele tuliti sirene... Zunanaj na cesti nekdo začne poginjati v tek motor... in močno ženo prestraši na smrt. Na srečo pa je bilo zares le kašljanje starega motorja... Meni se je dogodilo celo, da sem se prestrašil, ko je nekdo na obisku spustil vodo v stranišču. Zares, naši živci popuščajo..."

Jugoslovani in

zadeva Roatta

London, 13. okt. (ONA).—Skupina jugoslovanskih političnih predstavnikov je danes tukaj sicer pozdravila italijansko udeležbo v vojni proti Nemčiji, pozvala pa je obenem kar najbolj nujno Združene narode, naj odklonijo sodelovanje takih ljudi kot so na primer general Ambrosio in general Roatta.

Trije bivši jugoslovanski ministri, med katerimi je tudi predstavnik Zveze jugoslovanskih pomorščakov, so izjavili v posebni proklamaciji:

"Tudi ako upoštevamo argumente, ki govorijo za vojaško stran zadeve in politično taktiko, je vendar neke skrajne meje, katero postavljajo standardi morale, preko katere se ne sme iti. Vojni zločinci in fašistični zatiralci kot Ambrosio in Roatta nikakor ne bi smeli biti sprejeti kot člani sobojevniške vlade, kajti to mora neobhodno izzvati med žrtvami njihovega terorizma kar najslabši vtis."

Pozvali so Veliko Britanijo, Rusijo in Zedinjene države, naj ne dopustijo, da se bi žalila stvar in pomen osvoboditve.

Pozdravili so italijanske bojovnike in vojaške, ki se udeležujejo borbe Srbov, Hrvatov in Slovencev proti Nemcem. Ta skupina Jugoslovancev je izrazila prepričanje, da je nemogoče sporazumeti se za povojno preureditev mej ter tako zagurati trajen mir med Italijo in Jugoslavijo. Med onimi, ki so deklaracijo podpisali, so tudi Juraj Krnjevič, Juraj Sutej in dr. Boris Furlan.

WHERE THE FUEL GOES

AN ARMY TRANSPORT burns 33,000 gallons of fuel oil a day.

NAJMOGOČNEJŠE OROŽJE V TEJ VOJNI!

NAŠA hrana more olajšati nalogo naših vojakov—more pomagati pri reševanju ljudstev osvobojenih dežel—more osvojiti obširne ozemlje, ne da bi pokale puške—more skrajšati vojno in narekovati mir.

To pomeni za vas doma nekoliko manj živeža. Toda s tem ni rečeno, da ne boste imeli dobre prehrane. Vaša vlada vam svečano obljublja, da boste imeli dovolj živeža za zadostno prehrano, za zdravlje in moč. Toda nemogoče vam bo hrano pripravljati. In zahteva se od vas, da pomagate v štirih stvareh:

1. PROIZVAJAJTE HRANO! Skrbite za obilno žetev na svojem "Victory" vrtu. Pomagajte delati na kmetijah ali v tovarnah, ki pridelujejo živežne pridelke—ako le morete.

2. KONZERVIRAJTE ZIVEŽ! Delajte konzerve in hranite živež. Ne zapravljajte. Uživate najbolj hranilne stvari, tako da bo vaša zaloga trajala čim dalj časa. Zamenjajte hrano, katere primanjkuje, z ono, ki je v izobilju.

3. DELITE Z DRUGIMI SVOJO ZALOGO! Vojne zahteve naj bodo na prvem mestu. Delite drage volje svojo zalogo hrane s svojimi oboroženimi silami, svojimi zavezniki in svojimi sosedi.

4. BODITE POŠTENI S HRANO! Ne sprejemajte racioniranega živeža, ne da bi oddali živežne znamke. Ne plačujte cen preko legalnih maksimalnih cen.

SLOVENŠKA NARODNA PODPORA JEDNOTA IN PROSVETA

2657-59 S. Lawndale Avenue, Chicago 23, Ill.

Ta oglas je prirejen s podporo War Advertising Councila in s sodelovanjem Office of War Information in War Food Administration.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J. o

(Se nadaljuje.)

To pot je bil razvoj dogodkov sicer nekoliko drugačen, kajti krvava in težka bitka je vnela borem kri, jim razburkala vse čute in vzbudila speče nagone. Čim so korzarji zagledali preplašene in plakaajoče žene, zgetene okrog njegove svetosti nadškofa, se jim je že vzbudilo močno in sirovo poželjenje, da se jih polaste. Čim je nadškof odšel in so bili moški ujetniki odpravljeni, so mornarji v instinktivnem nagonu trenutka pohvatili ženske, kakor jim je katera ugajala ali pa tudi najbližje, vsak je svojo odvedel od kopice in jo porinil v ta ali oni temnejši kot. Tomaž Trublet, ki bi bil v vsakem drugem slučaju kaznoval takšno dejanje s takojšnjo smrtjo, ta Tomaž sam je to pot sledil vzgledu svojih ljudi.

Svojo široko roko je iztekel položil na rame vitkemu rjavemu dekletu, ki je stalo nekoliko vstrani od kopice svojih tovarišic in ki morda edina v celi čedi tudi ni vriskala strahu, ko so prihrumeli korzarji v kabino.

Ze so se čuli drugi pritajeni kriki, prihajajoči iz temnih kotov, kamor so mornarji odnesli vsak svoj žrtev. Tomaž Trublet je naenkrat vztrepetal poželjenja in, prej rdeč, je sedaj pobledel. Rjava deklica, sama blede kakor mrlje in ves čas molčeca, ga opazuje z globino zenic svojih široko odprtih brezdanjih črnih oči. Deklica je visokega zelo lepega stasa in zamolklozlate polti. S svojimi majhnimi ostrimi zobki si grize zdelno ustnico in nekoliko kapljice črne krvi zardeči pod ugrizkom.

Tomaž se ukloni svojem poželjenju in silovito plane na dekleta, jo stisne ob tla in se skloni nad njo.

Ona se mu izmuzne z obupnim sunkom, se dvigne in mu skuša pobegniti.

Tomaž jo bliskoma zopet ujame in jo iznova pograbi. Ona se mu pa tudi to pot izmuzne, potem pa spremeni način boja in se mu postavi po robu. V korzarjevem pasu tli bodalo. Deklica je izdere in zavijti, pripravljena, da sune. Tomaž skoči zanj in sirov smeh se mu izdavi. Toda deklica se zopet umakne za korak in obrne ostrino proti sebi, obenem pa zakliče v tujem dialektu, pomešanem iz španščine in francosčine: "Stoj, ali pa se ubijem. In črna gospa iz Macarene naj ti prekolne mater, sestro in ljubico in naj jih v spanju zaduši!"

Tomažu sicer ni bilo znano, kje je Macarena in kaj je ta črna Črna gospa, vendar se je pa ustrašil čudnih besed, ker so se mu zdele kakor čarovniška kletev ali kaj sličnega. Zato izpusti rjavo deklico, ki jo je že zopet imel pograbljen, ter jo celo sune od sebe, boječ se, da se začaranje že ni pričelo. Sredi te somračne prostrane dvorane, napolnjene s stokom in vzdihli posiljenih žensk, si stoji ta dva nekaj časa nasproti, ona še vedno krvaveča iz ustnice in s ostrim bodalom v roki, z divjimi očmi, kakor ljuta mačka, Tomaž pa pred njo, stisnjenih pesti, režečih ust in blaznega pogleda, pripravljen na skok, pa vendar brez poguma, pobesnel, blazen in vendar ostrašen obenem...

Zasedeno mesto

18

Istega večera pravi Tomaž Trublet svpjemu prijatelju Guenoleu:

"Evo, brate, sedaj nam je dal bog priliko, na katero smo čakali tako dolgo. Ko sem prej rekel dečkom v vzpodbudo, da je ladja polna zlata, še sam nisem vedel, kako zelo sem govoril istino. Danes smo vsi bogati, in sicer tako bogati, da bi bil pravi greh, če ne spravimo te-

ga svojega bogastva na varno pred vsemi močimi zlemi naključji. Še dvajset let se lahko potepamo po teh vodah in jih precejamo skozi sito, pa tako bogatega plena ne najdemo najbrže nikdar več. Zato menim, da se sedaj najbolje obrnemo naravnost na Tortugo, ki je jedva petdeset milj oddal, in ki jo dosežemo v dveh dneh. Tam bomo ladjo zopet opremili z novimi vrvmi in jadrji. Ti jo prevzamete in obdržite toliko moštva, kolikor ga rabiš, ter odineš, ko bo vse gotovo, domov v Saint-Malo. Tam si še-le razdelimo to bajeslovno bogastvo."

Galijska je mogla na zdolnjih jamborih nositi še nekaj jader, ki so pač morala zadostovati za kratko pot na Tortugo, četudi proti severu. Sicer so pa bili namenjeni, da jo bo "Lepa podlasica" spremljala in vzela galijsko v šlep, če bi si sama ne mogla pomagati. Toliko je bilo gotovo: Kar so korzarji na svetu, se še nikomur ni posrečilo, da napravi tolikšen, vprav pravičljivek plen. Po najbolj sirovi cenitvi znaša samo vrednost čiste kovine, kovane in sirove, štiristoštirideset in tri tisoče funtov, funt srebra kakor navadno računano na deset piastrov. K temu še pride množica dragih kamnov, med njimi cela vrsta nepopisno lepih, dalje najdražje blago, dragocen les, čipke, množica živih in poslastic ter cela zaloga municije. Izkratka, bilo je, kakor je rekel Tomaž, vsega dovolj, da se obogate vsi ljudje na "Lepi podlasici", kapitan in poročnik, vse moštvo, zalagatelj živil na Tortugi in armator doma v Franciji.

"Bog in bogme," se veseli Tomaž, "brate Ludvik, lepo bo to, ko zakreneš z 'Lepo podlasico' v domačo 'Dobro luko', in ljudje pri nas doma kar ne bodo verjeli svojim očem, ko vidijo poročnika, ki se je odpeljal na orehovi lupini v svet, pa se sedaj vrača kot kapitan na velikanski linijski vojni ladji prvega reda!"

Ludvik Guenole pa pogleda kapitana: "Da, zame bo prav lepo vse to, toda kaj bo pa s teboj, brate?"

"Z menoj?" odvrne Tomaž in se zresni. Razgovarjala sta se v veliki in dobro zaprti kapitanski kajuti. Vkljub temu zniža Tomaž svoj glas, ko odgovori:

"Ne veš li, da se vrnem v domovino še-le, kadar izvem zanesljivo, da mi ne prete nobene nevarnosti ali opasnosti?"

Toda Louis Guenole zjame glavo:

"Sedaj si bogat in očičen z lovorikami, pa misliš, da se ne moreš vrniti? In misliš li, da sestra Vincenta Kondouffia... requiescat in pace... ne bo vesela, če ti more podati roko in postati tvoja žena ter ugledna meščanka, ki ima svoj dom in svoje skrinje, polne rumenjakov? Kajti vse to bo tvoje, čim pristane 'Lepa podlasica' na pesku otoka Tousiauxa..."

"Bomo videli," odgovori Tomaž zamišljeno. Izprva je poslušal svojega poročnika z radostjo in zadovoljstvom. Toda ob imenu moža, ki ga je svoječasno v dvoboju ubil, se mu omračilo čelo. Sedaj pa, ko govori Ludvik o Vincentovi sestri, gleda Tomaž v vrata, ki vodijo v kapitansko spalnico in na obrazu se mu vidi trpljenje. Guenole opazi ta pogled.

"Ker smo že pri ženskih stvareh," nadaljuje v zadregi, "... kako pa pravzaprav misliš, da bo s temle dekletom?"

In pokaže s prstom v vrata, v katera je prej gledal Tomaž.

"Kaj jaz vem?" mu ta odgovori, povesi oči in nagubanci čelo.

"Zakaj jo pa zapiraš tu, na našem krovu in še celo v svojem lastnem kvartirju?"

"Kaj jaz vem?"

(Dalje prihodnjič.)

FRANCIJA

in francosko ljudstvo

C. P. TELIN

(Se nadaljuje.)

Kakor je abstraktno ime "main d'oeuvre" (dobesedno delovna roka) jasno izražalo, so videli industrijski gospodje v svojih delavcih samo delovno orodje, niso imeli do njih nikakega osebnega razmerja, se niso brigali za njihovo življenje. Da bi zmanjšali proizvodne stroške, so skušali podjetniki čim bolj znižati plače. Poiskali so delavce iz najrevnejših krajev, od tam, kjer je bilo radi močnega prirastka prebivalstva preobilo ljudi, ki so bili brez vsaj sredstev. In med najrevnejšimi so si izbrali tiste, ki so najprej sprejeli bedno plačo, posle, dninarje in ženske.

Za življenje so imeli delavci samo svojo dnevno, tedensko ali akordno plačo. Brez vsake varnosti za naslednji dan jih je stalno ogrožala brezposelnost, ki jih je prepuščala stradanju. V gnečo stisnjeni v ozkih, umazanih in

nezdarih prebivališčih brez zraka in luči so živeli bedno življenje. Slaba in čisto pomanjkljiva prehrana je napravila iz njih pijance. Njihovo monotonno in topo, zelo pogostokrat nezdravo in včasih tudi nevarno delo časovno ni bilo omejeno. Delavci se niso čutili navezane niti na kraj svojega dela, niti

niso imeli skupne tradicije ali katerekoli organizacije za medsebojno pomoč. Saj jim je bilo celo prepovedano dogovarjati se med seboj, da bi se skupno pogajali z delodajalci o delovnih pogojih. Živeli so v popolni odvisnosti od delodajalca, ki je določal plačo in delovni čas; čensto so jim nalagali celo denarne

Ruski vojaški bolničarki Anja Vesnikova (levo) in Antonija Dogina.

kazni. Podjetnik pa ni bil odgovoren niti za nesreče niti za bolezni, ki jih je povzročilo delo pri njem."

Ko se je pojavil odpor proti režimu Ludvika Filipa v burnih demonstracijah, barikadnih "bojih in pobunah, so posebno pariski delavci v njih najaktivnejše sodelovali. Vlada je odpor zatrla, zadušila vse opozicijske tisk, prepovedala društva in zborovanja. Bilo je prepovedano celo imenovati se republikanec; zato so ta izraz do 1848. leta nadomestili z "radikalnim", ki je prišel iz Anglije.

Revoluciji 1848. je sledila še hujša reakcija, ki je spravila polno socialistov in republikancev v ječe. Vse je bilo prepovedano, tudi rdeči pasovi in ovrtnice.

Pod Napoleonom III. se je vlada proglasila za "zaščitnico socialnega reda" pred "zakletimi rdečimi sovražniki človeške družbe", pozaprla 26.000 ljudi in jih več tisoč poslala v afriško pregnanstvo.

Šele 1863. leta je režim dovolil tisk in zborovanja in strokovna društva delavcev; stavka se ni več smatrala za zločin. Vendar so ostali na svojih mestih stari uradniki, ki so še nadalje izvajali stare avtoritarne metode. Vodstvo delavskega gibanja so prevzeli kvalificirani delavci in ustanovljali strokovne organizacije, ki so jih imenovali "chambres syndicales". Izvojevali so višje plače tako, da je prišlo "vino in meso dnevno na mizo" tudi pri delavcih.

Po porazu pariške komunne 1871., ko je bil postreljen in izgnan cvet delavstva, se gibanje celo desetletje ni moglo postaviti na noge.

Šele po 1880. letu so socialisti spet učinkovito posegli v politično življenje. Od tedaj je njihova moč neprestano rasla. Povojni razkol so kmalu preboleli in postali stranka ljudske fronte, ki je 1935. leta prevzela državno krmilo.

Nepoznavalci francoskih razmer z desne in leve napačno pojmujejo to ljudsko fronto v Franciji. Ona je logična posledica političnega razvoja tretje republike, kakor smo ga orisali še v prejšnjih poglavjih. Za utrditev republike so se bojevali hudi politični boji med desnico in levico. Menjavale so se vlade nacionalnega bloka in levega kartela, dokler ni desnica politično izgubila bitke. Pri francoski delitvi strank ni nikdar vladala ena sama stranka, temveč vedno se je vezalo več strank v blok ali kartel. Po izvojevanju političnega boja med desno in levo je prišlo v ospredje socialno vprašanje, je prišla opredelitev kapitalističen in protikapitalističen, kar je logično privedlo do vlade ljudske fronte, to je do sporazuma več strank in zvez, da rešijo določena gospodarska in socialna vprašanja. To je torej v organiziranem razvoju francoskega življenja in zato se take zveze ne more presaditi v dežele s popolnoma drugačnimi razmerami.

Velika večina Francije je jasno pokazala svojo protikapitalistično usmerjenost. Toda obseg ali vsebina te protikapitalistične orientacije odgovarja docela visokemu življenjskemu standardu, ki so ga dosegli ljudski sloji v Franciji. Dobro je izrazil ta antikapitalizem rokodelcev na deželi: Nimam nič proti temu, da imamo toliko premožne ljudi, da se vozijo z avtomobili po naših cestah, toda ne maram tega, da bi se smatrali za gospode. De-

nar ima pri vseh Francozih velik pomen, vsaka vlada se mora ozirati na varčevalce, na male rentnike. Vsak Francoz, tudi delavec, gleda, da si prihrani toliko denarja, da je neodvisen in preskrbljen vsaj na stara leta. Tega denarja jim pri njihovem dobrem življenju ni treba pristradati od ust, temveč prihranijo si ga z varčnim, zmernim življenjem.

Saj je rekel nekdo: Pri Francozih država vedno prekorači proračun, toda posamezni Francozi imajo vedno v redu svoje privatne proračune, dočim je v Angliji rado prav obratno. Francoz hoče imeti denar, da mu je preskrbljeno življenje, da ni primoran proti svoji volji koga pozdravljati ali večno služiti.

Zato neha "služiti denar", kakor hitro so si ga prislužili toliko, da lahko mirno žive ob svojem vrtu. Pri nas gredo ljudje v "pokoj", francoski izraz "planter ses choux", pa pomeni, da gre šele tedaj pravzaprav delat. Kajti Francoz, ki se s 45. ali 50. letom preseli na deželo, ne gre počivat, temveč gre delat za svoj užitek in zdravje: tam vstaja ob petih zjutraj, koplje, grebe, ribari, lovi, zaliva rože, pa tudi voliti se da v občinski svet ali kako drugo častno funkcijo. Navadnemu Francozu je torej denar sredstvo za uživanje samostojnosti, ne pa za to, da ga bo zlorabljal za oblast.

Od povojnih finančnih kriz so ljudje postali tako nezaupljivi, da denar najrajši hranijo doma ali ga nosijo kar pri sebi. Takega denarja je po mnenju strokovnjakov nič manj kakor — štirideset milijard frankov. Za to varčnost Francozov bi lahko navedli nešteto drastičnih primerov, naj omenimo samo enega: poleti 1935. so našli v gozdu pri Montargisu umorjenega 67 let starega gozdnega delavca. Dolgo niso mogli pojasniti umora, dokler niso izvedeli, da je ta drvar vedno nosil pri sebi več tisoč frankov.

Če ljudje sami ne zbirajo denarja, da bi z njim vladali, potem še celo ne marajo, da bi to drugi počeli. In prav to očita francosko ljudstvo imetnikom in upravnikom velikih kapitalov, posebno bankam.

Pojem "kapitalizem" se isto-

nar ima pri vseh Francozih velik pomen, vsaka vlada se mora ozirati na varčevalce, na male rentnike. Vsak Francoz, tudi delavec, gleda, da si prihrani toliko denarja, da je neodvisen in preskrbljen vsaj na stara leta. Tega denarja jim pri njihovem dobrem življenju ni treba pristradati od ust, temveč prihranijo si ga z varčnim, zmernim življenjem.

Saj je rekel nekdo: Pri Francozih država vedno prekorači proračun, toda posamezni Francozi imajo vedno v redu svoje privatne proračune, dočim je v Angliji rado prav obratno. Francoz hoče imeti denar, da mu je preskrbljeno življenje, da ni primoran proti svoji volji koga pozdravljati ali večno služiti.

Zato neha "služiti denar", kakor hitro so si ga prislužili toliko, da lahko mirno žive ob svojem vrtu. Pri nas gredo ljudje v "pokoj", francoski izraz "planter ses choux", pa pomeni, da gre šele tedaj pravzaprav delat. Kajti Francoz, ki se s 45. ali 50. letom preseli na deželo, ne gre počivat, temveč gre delat za svoj užitek in zdravje: tam vstaja ob petih zjutraj, koplje, grebe, ribari, lovi, zaliva rože, pa tudi voliti se da v občinski svet ali kako drugo častno funkcijo. Navadnemu Francozu je torej denar sredstvo za uživanje samostojnosti, ne pa za to, da ga bo zlorabljal za oblast.

Od povojnih finančnih kriz so ljudje postali tako nezaupljivi, da denar najrajši hranijo doma ali ga nosijo kar pri sebi. Takega denarja je po mnenju strokovnjakov nič manj kakor — štirideset milijard frankov. Za to varčnost Francozov bi lahko navedli nešteto drastičnih primerov, naj omenimo samo enega: poleti 1935. so našli v gozdu pri Montargisu umorjenega 67 let starega gozdnega delavca. Dolgo niso mogli pojasniti umora, dokler niso izvedeli, da je ta drvar vedno nosil pri sebi več tisoč frankov.

Če ljudje sami ne zbirajo denarja, da bi z njim vladali, potem še celo ne marajo, da bi to drugi počeli. In prav to očita francosko ljudstvo imetnikom in upravnikom velikih kapitalov, posebno bankam.

Pojem "kapitalizem" se isto-

nar ima pri vseh Francozih velik pomen, vsaka vlada se mora ozirati na varčevalce, na male rentnike. Vsak Francoz, tudi delavec, gleda, da si prihrani toliko denarja, da je neodvisen in preskrbljen vsaj na stara leta. Tega denarja jim pri njihovem dobrem življenju ni treba pristradati od ust, temveč prihranijo si ga z varčnim, zmernim življenjem.

Saj je rekel nekdo: Pri Francozih država vedno prekorači proračun, toda posamezni Francozi imajo vedno v redu svoje privatne proračune, dočim je v Angliji rado prav obratno. Francoz hoče imeti denar, da mu je preskrbljeno življenje, da ni primoran proti svoji volji koga pozdravljati ali večno služiti.

Zato neha "služiti denar", kakor hitro so si ga prislužili toliko, da lahko mirno žive ob svojem vrtu. Pri nas gredo ljudje v "pokoj", francoski izraz "planter ses choux", pa pomeni, da gre šele tedaj pravzaprav delat. Kajti Francoz, ki se s 45. ali 50. letom preseli na deželo, ne gre počivat, temveč gre delat za svoj užitek in zdravje: tam vstaja ob petih zjutraj, koplje, grebe, ribari, lovi, zaliva rože, pa tudi voliti se da v občinski svet ali kako drugo častno funkcijo. Navadnemu Francozu je torej denar sredstvo za uživanje samostojnosti, ne pa za to, da ga bo zlorabljal za oblast.

Od povojnih finančnih kriz so ljudje postali tako nezaupljivi, da denar najrajši hranijo doma ali ga nosijo kar pri sebi. Takega denarja je po mnenju strokovnjakov nič manj kakor — štirideset milijard frankov. Za to varčnost Francozov bi lahko navedli nešteto drastičnih primerov, naj omenimo samo enega: poleti 1935. so našli v gozdu pri Montargisu umorjenega 67 let starega gozdnega delavca. Dolgo niso mogli pojasniti umora, dokler niso izvedeli, da je ta drvar vedno nosil pri sebi več tisoč frankov.

Če ljudje sami ne zbirajo denarja, da bi z njim vladali, potem še celo ne marajo, da bi to drugi počeli. In prav to očita francosko ljudstvo imetnikom in upravnikom velikih kapitalov, posebno bankam.

veti s pojmom zlorabe denarna za vladanje nad ljudstvom. Zato je francosko ljudstvo proti kapitalizmu, ki se prične šele tam, kjer so nakopičene velike vsote denarja, s katerim se izkorišča ljudje in se ovira povzdiga splošnega blagostanja francoskega ljudstva.

Kakor vse v Franciji, študirajo in pretehtavajo z vseh strani tudi to reformo in preobrazbo družbe. S tem se pečajo najuglednejši vseučiliški profesorji, učenjaki, znanstveniki, inštituti, klubi in lige, prirejajo se predavanja, izhajajo brošure in knjige, skratka tako temeljito, kakor so pripravili prvo, politično 1789., tako vsestransko pripravljajo drugo, socialno 1789. (Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

NOČNI HIŠNIKI

od 5. pop. do 1. ure po polnoči.

Delo čez 40 ur plačano "time and a half."

DOBRA PLAČA

Oglasite se pri inženjerju

HUNTER BLDG.

337 West Madison Street

MOŠKI V LUMBER PLANING tovarni. POMOŽNI FORMAN. Stalno delo.

BISHOP LUMBER CO., 2315 Elston

POTREBUJEMO

DELAVCE

za nakladanje in razkladanje tovora

"FREIGHT HANDLERS"

Stalno ali pa začasno, po dnevi ali ponoči.

HALL FREIGHT LINES

2278 So. Union St.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako; za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assentmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	\$6.00	Za Chicago in okolico	\$7.50
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2637 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

* Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Razni mali oglasi

POZOR!

Ena največjih

za vojno

nujnih industrij

potrebuje za sledeča dela tako

MOŠKE

za nakladanje in razkladanje U. S. parcel poštinih vreč

BAGGAGE HANDLERS

ZA PRTLJAGO

HIŠNIKE—JANITORS

DELAVCE NA

TRACNICAH

DOBRA PLAČA

Morajo biti večji v govoru in pisavi angleškega jezika.

48-URNO DELO

CAS IN POL ZA

NADURNO DELO

Tudi samo začasno delo.

Oglasite se v naši podružnici;

Branch Office na:

1250 Milwaukee Ave

(Ne plačate nič za uposlitev)

KOVAŠKI POMOČNIK

za "Power Hammer"

in delo na nakvalu.

STERNBERG FORGING CO.

3717 Milwaukee Avenue

Phone Avenue 8290

POTREBUJEMO

nočne hišnike

"NIGHT JANITORS"